Eduskunta 31.1.2019
Valtiovarainvaliokunta
Verojaosto

Asiantuntijakuuleminen 1.2.2019 klo 10.00

Maa- ja metsätalousministeriö
neuvotteleva virkamies Vesa Kahilampi
erityisasiantuntija Anne Vainio

ASIA: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ERÄISTÄ VAKUUTUSMAKSUISTA SUORITETTAVASTA VEROSTA ANNETUN LAIN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA (HE 317/2018 vp)

Hallitus esittää muutettavaksi väliaikaisesti eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annettua lakia (664/1966). Lakia muutettaisiin siten, että satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutukset vapautettaisiin vakuutusmaksuverosta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa vuoden 2027 loppuun.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää esitystä kannatettavana. Esitys on valmisteltu valtionvarainministeriössä, mutta myös maa- ja metsätalousministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun.

Lain tarkoituksena on vähentää maatalous-, puutarha- ja kasvihuoneyrittäjille aiheutuvaa vakuutuskustannusta ja samalla lisätä vakuutusten kysyntää ja tarjontaa, jotta vakuuttamisesta kehittyisi varteenotettava keino sato- ja kasvintuhoojavahinkojen riskienhallinnassa. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että valtionvarainministeriö seuraa vakuutustuotteiden hinnoittelua ja varmistaa sen, että veronpoisto kohdentuu täysimääräisesti vakuutuksen hankkiville yrittäjille.

Yrittäjät pyrkivät hallitsemaan epäedullisten sääolojen ja kasvintuhoojien aiheuttamia riskejä tuotannolle omin riskienhallintakeinoin, esimerkiksi sopeuttamalla tuotantoa paikallisiin olosuhteisiin, riskiä pienentävillä investoinneilla, kasvinsuojelutoimin, huolellisuudella siemen- ja taimiaineiston hankinnoissa tai huolehtimalla hyvästä peltomaan kasvukunnosta. Yrittäjän työtä on pyritty tukemaan neuvonnan, koulutuksen ja tutkimuksen avulla. Kasvintuhoojien leviämistä ja niiden esiintymisestä aiheutuvia vahinkoja pyritään estämään tai vähentämään lainsäädännön ja siihen perustuvan viranomaisvalvonnan ja ohjeistuksen avulla. Vesienhoidon suunnittelulla ja niihin perustuvilla toimenpiteillä on voitu vaikuttaa viljelyalueiden kosteusolosuhteisiin ja sääennusteilla auttaa yrittäjää käytännön toimien ajoituksessa.

Edellä mainituilla toimilla ei voida kuitenkaan poistaa kasvintuhoojien uhkaa eikä vaikuttaa epäedullisten sääilmiöiden ilmenemiseen. Lisäksi ilmastonmuutoksen eteneminen, lisääntynyt kaupankäynti ja ihmisten lisääntynyt matkustaminen ovat omiaan lisäämään sato- ja kasvintuhoojavahinkoja entisestään. Viime vuosien epäedulliset kasvukaudet ovat myös osoittaneet, että satomenetykset voivat olla yksittäisillä tiloilla mittavia ja haitata koko ruokasektorin toimintaa. Vaikutukset voivat ilmetä usean vuoden aikana, ja uuden kasvintuhoojan levitessä Suomeen tuotantomahdollisuudet voivat muuttua suuresti.

Sää- ja kasvintuhoojariskienhallinnassa varautumisen lisäksi tarvitaan taloudellisia puskureita, joiden avulla yrittäjä voi pärjätä vahinkojen sattuessa. Maatalouden kannattavuustilanteen oltua pitkään heikko yrittäjän oman pääoman kasvattaminen on vaikeutunut, eikä kantokykyä ole ollut uusille kustannuksille, kuten vakuutusmaksuille. Vakuutusyhtiöiltä saatujen tietojen mukaan vakuutussopimuksia oli tehty vuonna 2018 satovahinkojen varalta alle 1000 kpl ja ne kattoivat vain noin 1% Suomen viljelyalasta. Kasvintuhoojavahinkoja korvaavia vakuutuksia ei ole lainkaan tarjolla.

Eduskunta nostikin vakuutusmaksuverorasituksen esiin antamassaan lausumassa jo satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (1214/2000) kumoamisen käsittelyn yhteydessä (HE 143/2013 vp. - EV 196/2013 vp.):

> ”Eduskunta edellyttää, että mahdollisuudet vakuutusveron välttämiseksi tai palauttamiseksi uudessa korvausjärjestelmässä selvitetään mahdollisimman nopeasti ottaen huomioon veron vaikutukset maatalouden kannattavuuteen ja tuottajien kiinnostukseen vakuutuksen ottamiseen.”

Satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (1214/2000) perusteella korvattiin vielä vuoden 2015 satovahinkoja.

Myös kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 104/2012 vp) käsittelyn yhteydessä eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta kirjasi mietintöönsä (MmVM 7/2012 vp): ”Valiokunta pitää täysin välttämättömänä, että maahamme saadaan nopeasti luotua käytännössä toimiva vakuutusjärjestelmä, jolla tuottajat voivat vakuuttaa tuotantoaan vaarallisten ja haitallisten kasvintuhoojien aiheuttamien vahinkojen varalta”.

Veronpoistolla on ollut jo pidempään laaja sidosryhmien tuki. Edelliseen maatalouspolitiikan uudistamiseen liittyvän maa- ja metsätalousministeriön asettaman riskienhallintatyöryhmän esityksen (7.2.2014) mukaan vakuutusten tukeminen nähtiin tarpeellisena toimena satovahinkovakuutusmarkkinoiden synnyttämiseksi. Tuottajajärjestöjen, maataloushallinnon ja vakuutusalan edustajat kannattivat ensisijaisena valtion toimena vakuutusmaksuveron poistamista satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutuksilta. Myös muualla Euroopassa on tavanomaista, että satovahinko- ja kasvintuhoojavahinkovakuutuksilta ei peritä veroa tai verokanta on alhainen.

Maa- ja metsätalousministeriö on valtion talousarviovalmistelujen yhteydessä pitänyt vakuutusten tukemiseen liittyvää esitystä säännöllisesti esillä. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on maa- ja metsätalousministeriön mielestä tärkeä vastaantulo yrittäjälle sellaisten riskien osalta, joihin hän ei voi itse vaikuttaa ja joilla saattaa kuitenkin olla merkittävä vaikutus elinkeinon harjoittamisen edellytyksiin. Kokemusten ja palautteen perusteella on myös tärkeä myöhemmin arvioida, voitaisiinko myös eläintautivakuutukset vapauttaa vakuutusmaksuverosta.